Šiaulių miesto savivaldybės administracijos
Bendrųjų reikalų skyriaus Aptarnavimo ir
e.paslaugų poskyris
GAUTA
2022-03-07 Nr. G-1782
Vyr. specialistė Sigita Lingytė

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01124 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225/219 1152, el. p. smmin@smm.lt, http://www.smm.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Savivaldybių administracijų direktoriams

2022-03- Nr. SR-

Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų vadovams

Profesinių mokyklų vadovams

DĖL EKSTREMALIOSIOS SITUACIJOS

Gerbiami savivaldybių administracijų direktoriai, ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų vadovai, profesinių mokyklų vadovai, dėl Rusijos karinių veiksmų Ukrainos atžvilgiu Lietuvoje iki kovo 10 d. 24 val. įvesta nepaprastoji padėtis, kuri, priklausomai nuo aplinkybių, gali būti pratęsta. Nepaprastosios padėties metu efektyviau užtikrinamas visuomenės saugumas.

Mūsų valstybės vadovai, Vyriausybė, Seimas dirba visu pajėgumu ir daro viską, siekdami užtikrinti mūsų visų saugumą. Todėl raginame nepasiduoti nerimui ir išlikti ramiems, juolab kad šį Rusijos karą neabejotinai lydės plataus masto dezinformacinės ir kibernetinės atakos. Tad išlikime budrūs, neskleiskime panikos ir pasitikėkime tais, kurie priima sprendimus. Priklausome stipriausiai pasaulio gynybos ir saugumo organizacijai NATO ir esame nediskutuotinai įsipareigoję ginti vieni kitus, todėl labai svarbu suprasti, kad galime ir turime jaustis saugūs, išlaikyti įprastą gyvenimo ritmą ir rimtį.

Informuojame, kad už civilinę saugą konkrečioje savivaldybėje atsako atitinkamos savivaldybės administracija. Kiekvienoje savivaldybėje situacija yra unikali, todėl savivaldybės turi pasirengusios ekstremaliųjų situacijų valdymo planus, kurie apima:

- gyventojų perspėjimo ir informavimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją tvarką;
- gyventojų evakavimo organizavimo eigą;
- kolektyvinės apsaugos statinius ir jų panaudojimo galimybes: nurodomi adresai, galimas priimti žmonių skaičius;
- ekstremaliųjų situacijų valdymo organizavimo ir koordinavimo tvarką;
- pagalbos gyventojams organizavimą: medicinos, socialinės, psichologinės ir kitos pagalbos teikimą, viešosios tvarkos palaikymo organizavimą, **švietimo** ir kitų būtiniausių paslaugų teikimą gyventojams.

Su savivaldybės, kurioje gyvenate, ekstremaliųjų situacijų valdymo planu galima susipažinti savivaldybės interneto svetainėje.

Atkreipiame dėmesį, kad ekstremaliųjų situacijų valdymo planus, kuriuose aprašyta konkrečios įstaigos veiksmai ir pagalba darbuotojams bei ugdytiniams, rengia kiekviena ikimokyklinio ugdymo įstaiga, kurioje vienu metu yra daugiau kaip 50, ir bendrojo ugdymo mokykla, turinti daugiau kaip 100 žmonių.

Suprantama, kad kiekviena ekstremalioji situacija yra unikali ir gali plėtotis nenuspėjamai. Todėl konkrečios situacijos metu reikės vadovautis savivaldybės ir / ar valstybės ekstremaliųjų situacijų centro nurodymais.

Jaustis saugiau ir ramiau padeda žinojimas. Todėl, atsakydami į kylančius klausimus, norime pasidalyti medžiaga, kurią privalo žinoti kiekvienas pilietis. Tikime, kad ši medžiaga padės užtikrinti bendrą asmenų pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, tinkamai ir nuosekliai stiprinti savo pačių pasiruošimą situacijoms, kurios galėtų sukelti pavojų žmonių saugumui. Taip pat prašome mokyklų šiuo metu nesiimti pavienių, skubotų, su atitinkamų savivaldybių civilinės saugos specialistais ir / ar Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu nesuderintų civilinės saugos iniciatyvų.

Viena pagrindinių platformų, kurioje galima rasti pagrindinius atsakymus į civilinės saugos klausimus, yra Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos parengta **svetainė www.lt72.lt**. Svetainėje pateikiama svarbi informacija:

1. Perspėjimas apie pavojų

Gyventojai perspėjami apie pavojų šiomis pagrindinėmis priemonėmis:

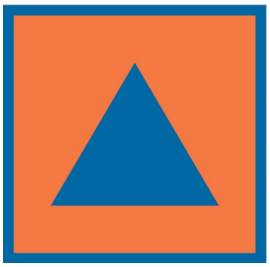
- **Garso sirenomis.** Jomis įprastai ne vėliau kaip per 3 min. nuo jų įjungimo pranešama apie konkretų pavojų. Išsamiau apie galimus pavojų signalus: https://www.lt72.lt/?page_id=1952.
- **Trumpaisiais pranešimais į telefonus per korinio transliavimo sistemą**. Norėdami savo telefone įjungti korinio informavimo funkciją, sekite instrukcijas: https://www.lt72.lt/?page_id=1969.

Taip pat perspėjimas gali vykti per įvairias visuomenės informavimo priemones, transporto priemonių ir įmonių garsinius signalus, pasiuntinius. Kartu su pranešimu apie (galimą) pavojų yra informuojama, kaip reikia elgtis konkretaus pavojaus atveju.

2. Kolektyvinės apsaugos statiniai

Kolektyvinės apsaugos statiniai yra iš anksto parinkti ir specialiai pažymėti pastatai, kurie gali būti greitai pritaikomi laikinam gyventojų prieglobsčiui saugantis nuo žalingo aplinkos poveikio bei evakuotų gyventojų apsaugai ekstremaliųjų situacijų ar karo metu. Kolektyvinės apsaugos statiniuose bus surenkami evakuojamieji arba laikinai apgyvendinami evakuotieji gyventojai. Juose organizuotai bus teikiamos gyvybiškai būtinos paslaugos: aprūpinama maistu, geriamuoju vandeniu, vaistais, higienos reikmenimis, švariais drabužiais.

Kolektyvinės apsaugos statiniai žymimi tokiu simboliu:



Šie pastatai yra saugūs ir juose būtų galima rasti prieglobstį. Daugiau informacijos apie kolektyvinės apsaugos statinius ir jų žemėlapį galima rasti adresu https://www.lt72.lt/?page_id=3040.

3. Kita aktuali informacija, skirta pasiruošti ekstremaliajai situacijai:

- Maisto atsargos: https://www.lt72.lt/?page_id=2052.
- Išvykimo krepšys: https://www.lt72.lt/?page_id=3048.
- Šeimos planas: https://www.lt72.lt/?page_id=3054.

Šiandien atsakymus į aktualius klausimus galima rasti ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos leidiniuose, kurie skelbiami http://kam.lt/lt/katurimezinoti.html.

1. Pasirengimas ekstremaliosioms situacijoms

Krašto apsaugos ministerija yra parengusi informacinę medžiagą su praktiniais patarimais, ką daryti tam tikrų ekstremalių įvykių metu. Šią medžiagą galima rasti dviem formatais:

- **„Ką turime žinoti apie pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms ir karo metui“** (visa versija).
- „**Ką turime žinoti apie pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms ir karo metui: rimti patarimai linksmai“** (versija su linksmais paveiksliukais vaikams).

2. Elgesys konkrečios nelaimės atveju

Kaip elgtis konkrečios nelaimės atveju, detalizuota minėto Krašto apsaugos ministerijos leidinio „**Ką turime žinoti apie pasirengimą ekstremalioms situacijoms ir karo metui**“ 73–94 puslapiuose.

Pagrindinės nelaimės, kurių metu reikia žinoti, kokių veiksmų imtis:

- cheminis pavojus;
- radiacinis pavojus;
- katastrofinis užtvindymas;
- potvynio pavojus;
- uragano pavojus;
- oro pavojus.

3. Pasipriešinimas priešiškoms pajėgoms

Karo atveju Lietuvos Respublikos Konstitucija numato pareigą Lietuvos piliečiams ginklu ginti savo valstybę. Tačiau prisidėti prie pasipriešinimo ir krašto apsaugos galima daugiau negu vienu būdu. Taip pat aktyvus pasipriešinimas gali būti vykdomas be ginklo. Pasipriešinimo temomis Krašto apsaugos ministerija yra parengusi leidinį „Ką turime žinoti apie pasipriešinimą: aktyvių veiksmų gairės“.

Radiacinis pavojus

Pastebime daug nerimo dėl galimo radiacinio pavojaus. Todėl dalijamės Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos informacija apie atitinkamų priemonių naudojimą esant radiaciniam pavojui: https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/sam-perspeja-kalio-jodido-tabletes-tik-baltarusijos-atomines-elektrines-avarijos-atveju-ir-tik-ministerijai-nurodzius?fbclid=IwAR1O3yIKTH_XimnY8IHsThbmdOoloN8ZQPuhmGTj30hp3gsqVXenib048tU.

Instrukcijas apsisaugoti nuo radiacinio poveikio esant Baltarusijos atominės elektrinės avarijai, kurias tinka naudoti ir esant kitokiam radiaciniam pavojui, galima rasti čia: https://www.lt72.lt/?page_id=2950.

Pirmoji pagalba

Ekstremaliųjų situacijų atvejais kyla didelė grėsmė žmonių sveikatai, todėl svarbu mokėti ir žinoti pirmosios pagalbos teikimo principus. Pagrindinę aktualią informaciją apie pirmąją pagalbą galima rasti Sveikatos apsaugos ministerijos parengtoje atmintinėje: https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/pirmoji%20pagalba(2).pdf.

Esant sudėtingiems sužeidimams, Lietuvos kariuomenės Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba yra parengusi leidinį:
https://kam.lt/download/57058/pirmosios%20pagalbos%20teikimo%20vadovas.pdf.

Svarbu atkreipti dėmesį į pagrindinį principą, kad pirmosios pagalbos teikimas neturi dar labiau pakenkti pagalbą gaunančiam asmeniui ar sukelti didelį pavojų pačiam pagalbą teikiančiam žmogui.

Kibernetinis saugumas

Nacionalinis kibernetinio saugumo centras prie Krašto apsaugos ministerijos (toliau – NKSC) ir Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija ragina gyventojus kritiškai vertinti informaciją socialiniuose tinkluose ir kibernetinėje erdvėje. Prasidėjus kariniams veiksmams Ukrainoje, NKSC fiksuoja išaugusį pranešimų apie sukčių veiklą socialiniuose tinkluose skaičių. Pasitikrinkite informaciją ir neskubėkite. Svarbu išsiugdyti įprotį pasitikrinti pateikiamą informaciją ar pasitarti su patikimais žmonėmis prieš atliekant veiksmus. Kitas svarbus veiksnys yra dėmesingumas, nes socialinė inžinerija remiasi skubinimu priimti sprendimus, nespėjus apgalvoti ir pasverti jų būtinumo ir reikalingumo, tikintis, kad elgsitės impulsyviai ir neracionaliai. NKSC patarimai dėl saugaus naršymo internete: https://www.nksc.lt/naujienos/patarimai_kaip_apsisaugoti_nuo_sukciu_kibernetinej.html.

Psichologinė ir emocinė pagalba

Karas Ukrainoje yra kritinė situacija, kurios metu gali būti sunku valdyti emocijas ar nuraminti natūraliai kylančią paniką. Bendruomenėms, organizacijoms ir šeimoms, susiduriančioms su krizėmis dėl šiuo metu pasaulyje vykstančių neramumų, pagalbą gali suteikti Mobilioji psichologinių krizių įveikimo komanda. Daugiau informacijos: https://krizesiveikimas.lt/.

Tarp mokinių, mokyklos bendruomenėje išaugus emocinei įtampai, kilus panikai, mokyklos administracija organizuoja krizės valdymą mokykloje, pasitelkdama nuolat veikiančią mokyklos specialistų grupę – krizių valdymo komandą. Kaip vykdyti krizės valdymą mokykloje Švietimo, mokslo ir sporto ministerija yra parengusi Rekomendacijas dėl krizių valdymo mokyklose https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5824b5c022a111e88e8fef3b3f51dc2f.

Sveikatos apsaugos ministerija yra sukūrusi svetainę www.pagalbasau.lt. Šioje svetainėje galima rasti patarimus ir pagalbą įvairiais emocinės sveikatos klausimais. Čia taip pat skelbiama ir dabartinės situacijos metu aktuali informacija apie:

- Veiksmus dėl emocinių išgyvenimų karo metu: https://pagalbasau.lt/karas/.
- Emocinės pagalbos gavimą: https://pagalbasau.lt/gaukpagalba/.
- Nemokamas emocinės pagalbos linijas: https://pagalbasau.lt/pagalbos-linijos/.

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos parengti streso valdymo patarimai:
https://pagd.lrv.lt/uploads/pagd/documents/files/streso%20valdymo%20pratimai.pdf.

Pokalbis apie karą

Mokinius, kaip ir kiekvieną suaugusįjį, neišvengiamai pasiekia informacija apie karą. Todėl turime nevengti su mokiniais aiškiai, tiesiai ir užtikrintai kalbėti apie karo realybę. Sveikatos apsaugos ministerija yra parengusi atmintinę, kaip kalbėtis su vaikais ir paaugliais apie karą: https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/kaip-su-vaikais-ir-paaugliais-kalbetis-apie-kara-ukrainoje.

Patyčios ir neapykanta

Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą kontekste svarbu atskirti agresorę valstybę nuo aplink esančių kitos tautybės asmenų. Mūsų kaimynai, kolegos ir bendraklasiai – kokios tautybės jie būtų – nėra kalti dėl agresoriaus veiksmų. Todėl labai svarbu užkardyti galimas patyčias tautiniu pagrindu. Į patyčias tautiniu pagrindu reikia reaguoti kaip į bet kokias kitas patyčias. Todėl tam gali būti naudojama bendra Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos svetainėje pateikta medžiaga apie patyčių ir smurto prevenciją: https://smsm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/smm-svietimas/patyciu-ir-smurto-prevencija1/rekomendacijos-ir-metodines-priemones.

Kaip konkrečiai reaguoti į patyčių atvejus, siūlome remtis šiomis rekomendacijomis: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/svietimas/REAGAVIMO%20%C4%AF_%20PATY%C4%8CIAS%20MOKYKLOJE%20_rekomendacijos_(VAIK%C5%B2%20LINIJA).pdf.

Pastebėjus patyčias neapykantos kurstymą tautiniu ar kitu pagrindu galite apie tai saugiai pranešti naudodamiesi Patyčių dėžute - mobiliąja programėle ir administravimo sistema, kurią nemokamai gali įsidiegti visos šalies mokyklos. Kaip įsidiegti ir naudoti Patyčių dėžutę galite atrasti šiuo adresu: https://smsm.lrv.lt/lt/patyciu-dezute.

Prašome mokyklų administracijų, atsakant į konkrečius mokiniams ir mokytojams kylančius klausimus, dalintis pateikta medžiaga ir ją nagrinėti. Taip pat ši medžiaga turėtų būti

naudojama ir periodiškai bei nuosekliai ugdant mokinių pasirengimą realiai reaguoti į ekstremaliąsias situacijas. Nepamirškime, kad Žmogaus saugos bendroji programa integruota į bendrojo ugdymo turinį.

Matydami kylančius iššūkius, mokiniams organizuosime viešąsias pamokas. Šiose pamokose pasitelksime mokslininkus, pedagogus, nevyriausybines organizacijas, kariuomenės atstovus, rengsime nuotolines pamokas apie Ukrainą bei kitomis dabartinio karo kontekste aktualiomis temomis. Kviečiame sekti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos informaciją ir, turint galimybę, su mokiniais aktyviai dalyvauti šiose pamokose. Nors pamokos bus transliuojamos tiesiogiai, jų įrašus bus galima vėliau rasti ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos *„YouTube“* paskyroje.

Šioje neeilinėje naujus iššūkius keliančioje situacijoje labai svarbu suprasti, kad geriausia, ką galime padaryti, yra toliau ramiai dirbti savo darbą, remti brolius ir seseris Ukrainoje bei nuosekliai ir be panikos patiems ruoštis situacijoms, kad prireikus mokėtume apsaugoti save, savo artimą ir kartu valstybę.

Jūs, švietimo įstaigų vadovai, esate bendruomenės lyderiai, pavyzdys tiek mokiniams, tiek savo darbuotojams. Todėl labai svarbi Jūsų užtikrinta laikysena ir sutelktas darbas. Tikiu ir žinau, kad esame stiprūs ir kartu įveiksime iššūkius.

Ministerijos kancleris Julius Lukošius

A. Vaznienė, tel. 8 614 21 609, el. p. Asta.Vazniene@smsm.lt